

KOPIARK

RENÆSSANCEN

Hvad er Renæssancen?

Af italiensk: *rinascimento* – "genfødsel". Anvendt første gang 1550 af kunsthistorikeren Vasari om den italienske kunst i 14-1500-tallet.

Datering: Begyndelse i Italien ca. 1350-1400. Fra ca. 1500 resten af Europa. Afslutning ca. 1600-1650.

Baggrund: Udvikling af et stærkere borgerskab i de italienske bystater – og senere i de nederlandske/flamske og tyske byer.

Den traditionelle opfattelse af renæssancens kendetegn:

Antikken

- Fornyet interesse for antikke (ikke-kristne) forfattere og kunstnere
- udvikling inden for malerkunst, skulptur, arkitektur, litteratur

Individet

- voksende interesse for det enkelte menneskes evner og dannelse (individualisme)
- borgerskabet i byerne – "renæssancemennesket"

Verdensbilledet

- udvikling af et nyt verdensbillede og nye videnskabelige opdagelser (paradigmeskifte)
- Kopernikus' og Keplers heliocentriske teorier erstatter det antikke/middelalderlige aristotelisk/ptolemæiske geocentriske verdens billede

Politisk sekularisering

- begyndende løsrivelse af samfundsteorier fra religiøs etik/moral
- fokus på det dennesidige frem for det hinsidige
- øget national bevidsthed

Absolutisme

- øget fokus på fyrstens magt (enevælde) og herskerkunsten
- udvikling af et stærkere statsapparat

Kapitalisme

- udvikling af handel, manufaktur
- begyndende "rationel kapitalisme" (Weber)

Kunsten

- kunstneren som det skabende geni og ikke blot en håndværker/tekniker

Debat:

Det traditionelle billede af renæssancens kendetegn blev især udviklet af kulturhistorikeren **J. Burckhardt** ("*Die Kultur der Renaissance in Italien*", 1860). Burckhardt hyldede Renæssancen som et skarpt brud med Middelalderen og fremhævede de ikke-kristne og verdslige tendenser, individualismen, "den frie menneskeåndens fremvækst" osv. Andre historikere har senere fremhævet:

- renæssancens modsigelsesfulde kendetegn
- kontinuitet frem for brud (fokus på renæssancens kristne/middelalderlige grundlag)
- afvisning af en individualisme-tolkningen
- opfattelse af Renæssancen som forfald (katolske historikere): moralske idealer erstattes f.eks. af egoisme og magtsyge

Firenze

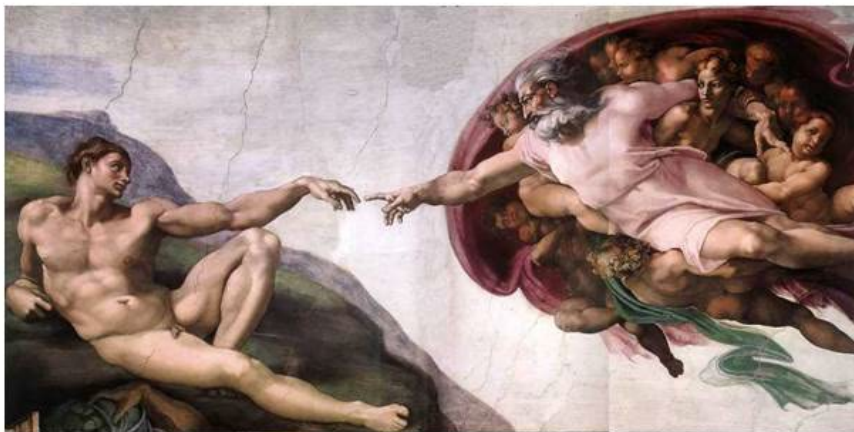

Dyrkelsen af Antikken

Raphael: *Skolen i Athen*

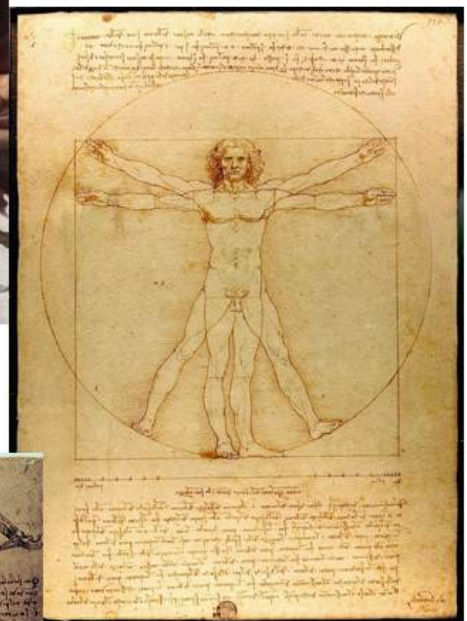
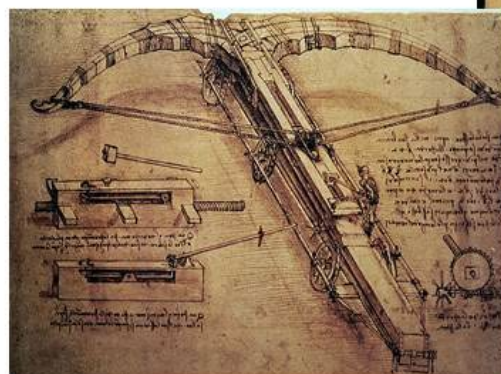
Individet og renæssancemennesket

Michelangelo: *Adams skabelse*

Leonardo Da Vinci: *Den vitruviske mand – samt skitser*

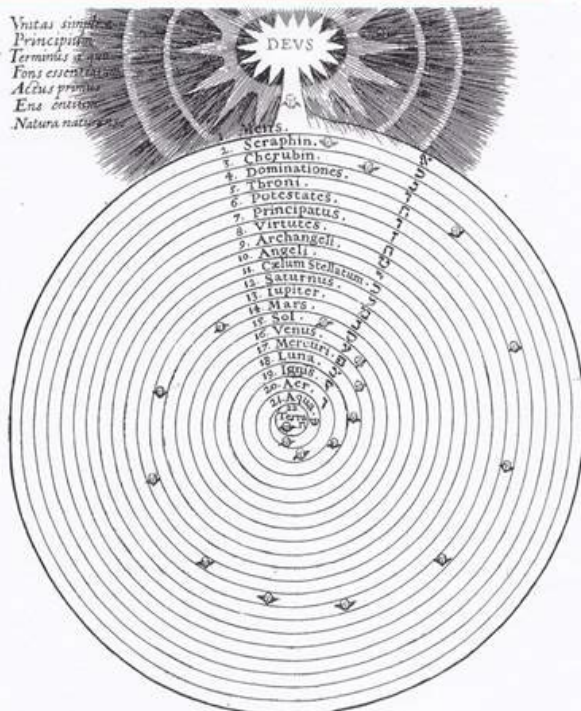

Pico della Mirandola (1463-1494)

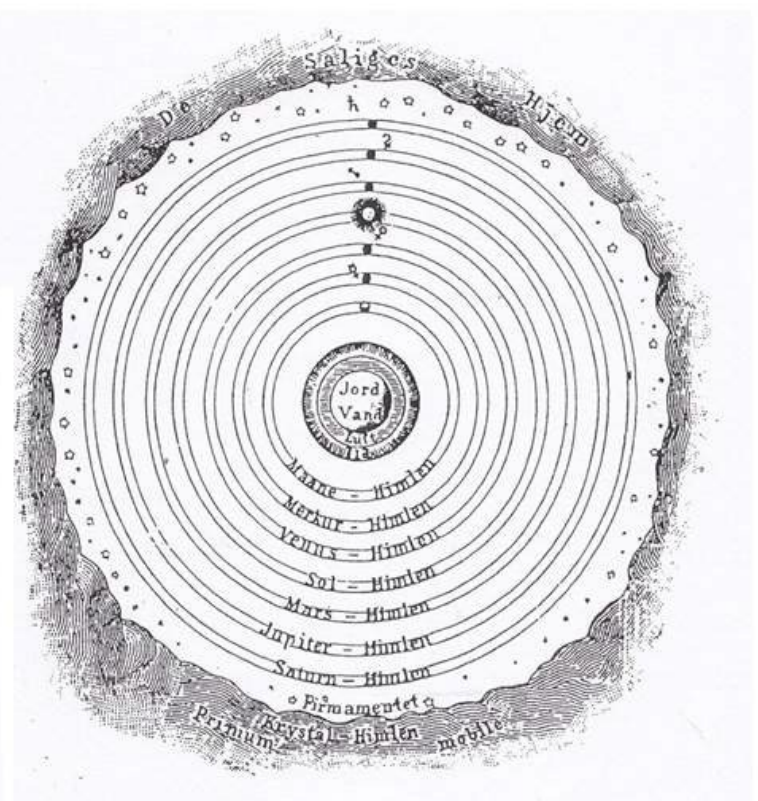
Det gamle verdensbillede

Den aristoteliske fysik:

- De fire elementer under månen og deres naturlige bevægelse: vand (nedad), jord (nedad), luft (opad), ild (opad)
- Det femte element og dets naturlige bevægelse: æteren (cirkelbevægelse)

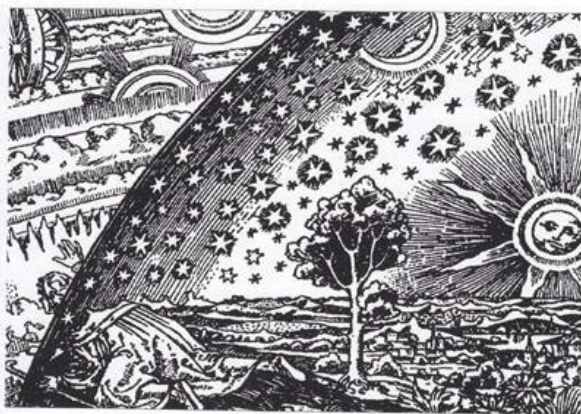
Verdensaltet udgår fra Gud. Unitas Simplex: i første cirkel mens, verdensånden, derefter englehierarkiet efterfulgt af fiksstjernerne, planeterne og til sidst jorden. Illustration fra Robert Fludd, *Utriusque cosmi historia*, Frankfurt 1617.

Den ptolemæiske astronomi

- Jorden er universets ubevægede centrum (geocentrisk teori)
- Himmellegerne bevæger sig i cirkler (epicirkler) rundt om Jorden

Et nyt verdensbillede og nyt videnskabeligt paradigme

Udforskning af rummet – men hvordan? Via fornuften (rationalisme) og studiet af de antikke lærde og de bibelske skrifter? Eller gennem observation og eksperimenter (empirisme)?

1543: Den polske astronom N. Kopernikus fremsætter sin heliocentriske teori

1572-73, 1577 Tycho Brahe observerer super nova og komet

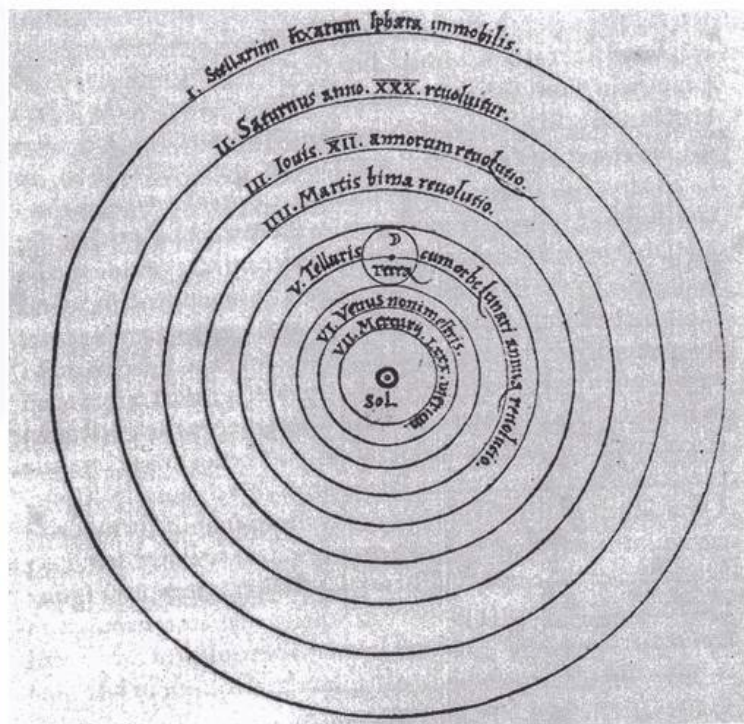
1600: Giordano Bruno bliver brændt som kætter i Rom pga. sin panteistiske og magiske lære.

1610 Galileo publicerer sine første observationer med teleskop. Støtter Kopernikus.

1616 Den katolske kirke fordømmer Kopernikus' teorier

1627 J. Kepler publicerer sine observationer og nye teorier til støtte for et heliocentrisk verdensbillede

1633 Retssagen mod Galileo i Rom

Kopernikus' heliocentriske teori

Politisk sekularisering

Politisk realisme

- mennesket er slet
- den personlige moral, der gælder mellem individer gælder ikke (findes ikke) mellem stater: Magt er ret
- kristen etik er uanvendelig i international politik
- Statens interesser overtrumfer alle regler internationalt

Drøftelser (Discorsi) 1512-17

- overvejelser angående den bedste statsform: den romerske republik.
- gennemførligheden afhænger af *virtu civile*: borgerdyd – individernes evne og vilje til at anse det fælles bedste som samstemmende med ens eget bedste

Fyrsten (*Il Principe*) (1513)

- vejledning i magtanvendelse til brug for fyrsten
- en stærk fyrste (monarki) er nødvendig for Italiens befrielse / samling

